

PALVONTA

Hesekiel heittäytyy maahan Jahven kirkkauden edessä (Hes. 1:28), Saul ylösnousseen Kristuksen ilmestyessä hänelle (Ap. t. 9:4); he ovat kuin olemattomiin musertuneita. Pyhydessä ja Jumalan suuruudessa on jotakin luodulle musertavaa: ne painavat hänet takaisin hänen olemattomuuteensa.

On poikkeuksellista, että ihminen kohtaa Jumalan näin välittömässä kokemuksessa. On kuitenkin luonnollista, että hän tunnistaa maailmankaikkeudessa ja koko elämänsä ajan Jumalan läsnäolon ja toiminnan, hänen kirkkautensa ja pyhytensä. Palvonta ilmaisee ihmisen monitahoista reaktiota Jumalan läheisyyteen: se on yhtä aikaa spontaania ja tietoista, hänen ylleen tulevaa ja hänen itsensä tahtomaa. Siihen kuuluvat terävä tietoisuus omasta vähäisyydestä ja synnistä, sanaton hämmennys (Job 42:1–6), vavahteleva kunnioitus (Ps. 5:8) ja kiittolisuus (1. Moos. 24:48) sekä koko olemuksen riemuitseva kunnianosoitus (Ps. 95:1–6).

Koska tämä uskon reaktio todella täyttää koko olemuksen, se ilmenee myös ulkoisissa eleissä. Tuskin on todellista palvontaa, ellei ruumiskin jollakin tavoin ilmaise Herran valtaa luomakuntaansa nähden sekä luodun hätkähtänyttä ja vapaaehtoista kunnianosoitusta. Syntinen luotu pyrkii kuitenkin aina väistämään Jumalan otetta ja rajoittamaan suostumuksensa ulkoisiin muotoihin. Siksi Jumalalle kelpaa vain sellainen palvonta, joka lähtee sydäimestä.

I. Palvonnan eleet. Ne voidaan palauttaa kahteen: maahan heittäytymiseen ja suudelmaan. Kumpikin saa jumalanpalveluksessa vakiintuneen muotonsa, mutta ne liittyvät aina luodun spontaaniin liikkeeseen Jumalan edessä, kun häntä hallitsevat sekä pakokauhuinen pelko että ihmetyksen täyttämä viehätys.

1. Maahan heittäytyminen. — Ennen kuin se on spontaani ele, se on asento, johon voimakkaampi vastustaja pakottaa: sellainen on Jaelin kuolettavasti lyömän Sisera asento (Tuom. 5:27) ja sellainen asento, johon Babylon pakottaa vangitut israelilaiset (Jes. 51:23). Välttääkseen joutumasta siihen väkivalloin heikompi menee usein mieluummin itse heittäytymään maahan voimakkaamman eteen ja anomaan hänen armoaan (2. Kun. 1:13). Assyrialaiset korkokuvat esittävät mielellään kuninkaan vasallit polvistuneina, pää maahan asti painettuna. Herralle Jahvelle, ”joka on kaikkea korkeampi” (1. Aikak. 29:11), kuuluu kaikkien kansojen (Ps. 99:1–5) ja koko maan (Ps. 96:9) palvonta.

2. Suudelma. — Se liittyy kunnioitukseen kosketuksen ja yhteenkuuluvuuden tarpeen, rakkauden sävyn (2. Moos. 18:7; 1. Sam. 10:1 ff.). Suudellakseen epäjumaliaan (1. Kun. 19:18) pakanat veivät kätensä suulleen (ad os = adorare, vrt. Job 31:26 ff.); näin he ilmaisivat yhtä aikaa halunsa koskettaa Jumalaa ja välimatkan, joka erotti heidät hänestä. Katakombien rukoilijahahmon perinteinen ele on säilynyt kristillisessä liturgiassa: käsivarret ovat ojennettuina ja kädet ilmaisevat asennostaan riippuen uhrilahjaa, anomista tai tervehdystä. Siihen ei enää kuulu suudelmaa, mutta se tavoittaa yhä suudelman syvimmän merkityksen.

3. Kaikki jumalanpalveluksen eleet. — Niihin kuuluvat paitsi rituaalinen maahan heittäytyminen Jahven eteen (5. Moos. 26:10; Ps. 22:28 ff.) ja liitonarkin eteen (Ps. 99:5) myös kaikki alttarin äärellä (2. Kun. 18:22) tai ”Jahven talossa” (2. Sam. 12:20) suoritettut toimitukset, muun muassa uhrin (1. Moos. 22:5; 2. Kun. 17:36). Toisin sanoen kaikki Jumalan palvelemisen eleet voidaan sisällyttää ilmaukseen ”palvoa Jahvea” (1. Sam. 1:3; 2. Sam. 15:32). Palvonnasta on näet tullut sopivin mutta myös monimuotoisin tapa osoittaa kunnioitusta Jumalalle, jonka edessä enkelit heittäytyvät maahan (Neh. 9:6) ja jonka edessä väärät jumalat eivät enää ole mitään (Sef. 2:11).

II. ”Herraa, sinun Jumalaasi, sinun tulee palvoa”. 1. Vain Jahvella on oikeus palvontaan. — Vaikka Vanha testamentti tuntee ihmisten edessä maahan heittäytymisen, johon ei liity epäselvyyttä (1. Moos. 23:7, 12; 2. Sam. 24:20; 2. Kun. 2:15; 2. Kun. 4:37) ja jonka herättää usein enemmän tai vähemmän selvä aavistus Jumalan majesteetista (1. Sam. 28:14, 20; 1. Moos. 18:2; 1. Moos. 19:1; 4. Moos. 22:31; Joos. 5:14), se kieltää ankarasti kaikki palvonnan eleet, jotka voisivat antaa minkäänlaista arvoa Jahven mahdolliselle kilpailijalle: epäjumalille, taivaankappaleille (5. Moos. 4:19) ja vieraille jumalille (2. Moos. 34:14; 4. Moos. 25:2). Epäilemättä kaikkien epäjumalanpalvonnan jäänteiden järjestelmällinen torjuminen juurrutti Israeliin aidon palvonnan syvän merkityksen ja antoi puhtaasti uskonnollisen arvon Mordokain ylpeälle kieltäytymiselle (Est. 3:2, 5) sekä kolmen juutalaisen nuorukaisen kieltäytymiselle Nebukadnessarin patsaan edessä (Dan. 3:18). Kaikki tämä sisältyy Jeesuksen vastaukseen Kiusaajalle: ”Herraa, sinun Jumalaasi, sinun tulee palvoa, ja yksin häntä palvella” (Matt. 4:10).

2. Jeesus Kristus on Herra. — Palvonta, joka kuuluu yksin Jumalalle, julistetaan ”juutalaisille pahennukseksi” (1. Kor. 1:23) ristiinnaulitulle Jeesukselle, joka tunnustetaan Herraksi ja Kristukseksi (Ap. t. 2:36). ”Hänen nimensä edessä jokainen polvi notkistuu taivaassa, maan päällä ja tuonelassa” (Fil. 2:9 ff.; Ilm. 15:4). Tämän palvonnan kohteena on ylösnoussut ja korotettu Kristus (Matt. 28:9, 17; Luuk. 24:52), mutta usko tunnistaa Jumalan Pojan ja palvoo häntä jo ihmisessä, jonka oli vielä määrä kuolla (Matt. 14:33; Joh. 9:38), ja jopa vastasyntyneessä (Matt. 2:2, 11; vrt. Jes. 49:7). Herran Jeesuksen palvonta ei vähennä kristittyjen tinkimättömyyttä: he kieltäytyvät osoittamasta edes ulkonaisia palvonnan eleitä enkeleille (Ilm. 19:10; Ilm. 22:9) ja apostoleille (Ap. t. 10:25 f.; Ap. t. 14:11–18). Mutta tunnustaessaan palvovansa Messiasta, ihmiseksi tullutta Jumalaa ja Pelastajaa, he päätyvät avoimesti uhmaamaan keisarien kulttia, jota Ilmestyskirjan Peto edustaa (Ilm. 13:4–15; Ilm. 14:9 ff.), ja kohtaamaan keisarivallan.

3. Palvoa hengessä ja totuudessa. — Kristillisen palvonnan uutuus ei ole vain siinä uudessa hahmossa, jota se katselee: Jumalassa, joka on kolme persoonaa. Tämä Jumala, ”joka on Henki”, muuttaa palvonnan ja vie sen täyttymykseensä: tästä lähtien ne, jotka ovat ”syntyneet Hengestä” (Joh. 3:8), voivat palvoa ”hengessä ja totuudessa” (Joh. 4:24). Tämä asenne ei ole pelkästään sisäinen pyrkimys ilman eleitä tai muotoja, vaan se syntyy koko olemuksen, hengen, sielun ja ruumiin, pyhittämisestä (1. Tess. 5:23). Näin juuriaan myöten pyhittyneet todelliset palvojat eivät enää tarvitse Jerusalemia eivätkä Garisiminvuorta (Joh. 4:20–23), eivät kansallista uskontoa. Kaikki kuuluu heille, koska he kuuluvat Kristukselle ja Kristus kuuluu Jumalalle (1. Kor. 3:22 f.).

Palvonta hengessä tapahtuu näet ainoassa temppelissä, joka on Isälle otollinen: ylösnousseen Kristuksen ruumiissa (Joh. 2:19–22). ”Hengestä syntyneet” (Joh. 3:8) liittävät siellä palvontansa siihen ainoaan palvontaan, johon Isä mielistyy (Matt. 3:17); he toistavat rakkaan Pojan huudon: ”Abba, Isä” (Gal. 4:6). Lopulta taivaassa ei enää ole temppeliä, vaan Jumala ja Karitsa (Ilm. 21:22); päivin ja öin (Ilm. 4:8) ei lakkaa palvonta, jolla annetaan kunnia ja kirkkaus hänelle, joka elää iankaikkisesti (Ilm. 4:10; Ilm. 15:3 f.).

JdV & JG

Katso myös: → blaspheme — crainte-de-dieu I — creation AT IV — culte — genou — Epäjumalat I — parfum 2 — priere — servir II i — silence a